

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
Національний науковий центр
«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Вченої ради ННЦ
«ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»,
протокол № 10 від 24 червня 2026 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про використання штучного інтелекту в освітній, науково-інноваційній
та управлінській діяльності Національного наукового центру «Інститут
судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»**

Введено в дію

наказом директора
від 24 червня 2026 року № 123/12-01

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про використання штучного інтелекту в освітній, науково-інноваційній та управлінській діяльності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» (далі — *Положення*) визначає засади та принципи, а також рекомендації щодо ефективного, доброчесного та безпечного використання штучного інтелекту (далі — *ШІ*) в Національному науковому центрі «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України (далі — *ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»*).

1.2. Це Положення розроблено відповідно до Закону України від 05.09.2017 № 2145-VIII «Про освіту», Закону України від 01.07.2014 № 1556-VII «Про вищу освіту» (із змінами і доповненнями), Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р), Рекомендацій щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблені Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України, квітень 2025 року), Кодексу академічної доброчесності Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» та інших нормативно-правових актів.

1.3. Мета Положення – сформулювати засади політики, визначити принципи та створити методичну основу для впровадження та використання систем ШІ в освітньому процесі, науковій та інноваційній діяльності, а також у процесах управління ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ

2.1. *Штучний інтелект* – організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів оброблення інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі ухвалення рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань.

2.2. *Система ШІ* – комп'ютерна програма, яка спроектована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання, а також яка для явних або неявних цілей робить висновки на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.

2.3. *Генеративний ШІ* – це клас систем із ШІ, розроблених для створення нового вмісту, наприклад, текст, зображення, музика або відео, за допомогою шаблонів навчання на основі наявних даних.

2.4. *Галюцинування ІІІ* – феномен, за якого результат роботи системи генеративного ІІІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна.

2.5. У Положенні використано також інші поняття, визначення яких подано в Рекомендаціях щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти (розроблені Міністерством цифрової трансформації України та Міністерством освіти і науки України, квітень 2025 року).

3. ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ ІІІ

3.1. Метою ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» є впровадження ІІІ, який відображає актуальний етап розвитку технології, забезпечує можливість створення політики і комплексної системи його застосування, а також формує довіру до результатів використання систем ІІІ та їхню практичну надійність.

3.2. Застосування ІІІ в освітній і науково-інноваційній діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» має бути відповідальним та інноваційним для будь-якого учасника освітнього процесу, наукової діяльності, управління науковою установою, охоплюючи наукових співробітників, здобувачів вищої освіти, слухачів курсів підвищення кваліфікації та сертифікатних програм, адміністративний персонал та інші зацікавлені сторони.

3.3. Основоположними принципами використання ІІІ в ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» є: прозорість (чітке визначення для чого і в яких цілях використовувано ІІІ), підзвітність (відповідальність особи, яка використовує ІІІ, за подання й поширення згенерованого контенту), інклюзивність (рівний доступ усіх учасників освітнього процесу до використання ІІІ), справедливість (об'єктивне врахування всіх обставин використання ІІІ для провадження освітньої та науково-інноваційної діяльності).

3.4. Під час використання систем ІІІ потрібно забезпечити людський контроль і критичне мислення: ІІІ повинен бути інструментом, що підтримує, а не замінює людське мислення.

Під час використання ІІІ в освітніх і наукових цілях треба віддавати перевагу власному критичному мисленню, навичкам вирішення проблем і глибокому зануренню в матеріал.

Варто постійно перевіряти результатів використання ІІІ на відсутність галюцинацій.

3.5. Забезпечення конфіденційності й безпеки даних та особистої інформації: під час використання систем ІІІ має бути забезпечено конфіденційність і захист даних та особистої інформації, передбачено належні механізми управління даними, які відповідають високим стандартам якості та цілісності даних, а також забезпечують легальний доступ до них.

3.6. Принцип розвитку ІІІ-грамотності має передбачати розвиток цифрових навичок і навичок ефективного й відповідального використання ІІІ викладачів, здобувачів вищої освіти, адміністрації та інших зацікавлених сторін.

3.7. Принцип відповідності засадам якості освіти, що передбачає потребу враховувати під час використання ІІІ всі політики та вимоги ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» у сфері забезпечення якості освіти.

3.8. Принцип забезпечення суспільного й екологічного добробуту, що передбачає використання систем ІІІ, спрямоване на принесення користі всім людям, зокрема й майбутнім поколінням. Розроблення та використання систем ІІІ має відбуватися в стійкий та екологічно безпечний спосіб, передбачати моніторинг й оцінювання довгострокового впливу на людину, суспільство і демократію.

3.9. Принцип етичного і доброчесного використання ІІІ, що відповідає основним положенням Кодексу академічної доброчесності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Уникнення недоброчесного використання систем ІІІ з метою імітації викладацької чи науково-дослідної діяльності.

4. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

4.1. Використання ІІІ в освітній діяльності може передбачати:

- підготовку до навчальних занять, розроблення завдань для засвоєння навчального матеріалу;
- розроблення персоналізованих стратегій навчання, зокрема, створення адаптованих завдань, підготовку диференційованих матеріалів;
- моделювання ситуацій та генерування практичних ситуацій;
- генерування ідей для творчих завдань;
- розроблення та навчання систем ІІІ;
- вивчення іноземних мов та роботу з іншомовними текстами;
- заохочення дослідження, співпраці або критичного мислення (наприклад, використання ІІІ для створення питань для дискусії чи аналізу даних разом);
- поліпшення комунікації між учасниками освітнього процесу через створення чат-ботів та віртуальних асистентів;
- виконання завдань (зокрема, й самостійної роботи) в межах освітніх компонентів, які пов'язані з пошуком та обробленням інформації, створенням та аналізом текстового та візуального контентів;
- інші способи використання ІІІ, які визначив науково-педагогічний (педагогічний) працівник з огляду на мету та завдання освітніх компонентів.

4.2. Політика вивчення освітньої компоненти має передбачити засади використання ІІІ, прописані у відповідному розділі робочої програми.

4.3. Під час викладання освітньої компоненти науково-педагогічні, наукові працівники повинні окреслити способи використання систем ІІІ здобувачами освіти. Дозвіл на використання систем ІІІ має передбачати чітке визначення, у яких

ситуаціях та для розв'язання яких завдань здобувачі вищої освіти можуть використовувати системи ІІІ.

4.4. Науково-педагогічні (наукові) працівники при формулюванні завдань та/або в робочій програмі дисципліни зобов'язані встановити межі на використання ІІІ для виконання робіт, які оцінюють. Здобувачам вищої освіти заборонено: подавати роботи, згенеровані ІІІ, як оригінальні; подавати роботи (фрагменти робіт), згенеровані ІІІ, без відповідного маркування; порушувати законодавство про захист персональних даних; використовувати системи ІІІ для оброблення конфіденційної інформації.

4.5. Здобувач, який використовує системи ІІІ під час підготовки робіт чи виконання завдань, зобов'язаний відкрито та безсумнівно вказати форму й обсяг використання цих систем, позначити фрагменти тексту та об'єкти роботи (таблиці, діаграми, ілюстрації, зображення та інше), згенеровані ІІІ. У разі виявлення згенерованої роботи та відсутності маркування науково-педагогічний (науковий) працівник, який забезпечує викладання освітньої компоненти, має право відхилити роботу і скасувати оцінку за її виконання.

5. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ В НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1. Використання систем ІІІ в науково-інноваційній діяльності має бути спрямоване передусім на звільнення науковців від рутинних завдань з метою вивільнення часу для більш складних і творчих аспектів науково-дослідної роботи.

5.2. Способами використання систем ІІІ в науково-інноваційній діяльності є такі:

- пошук і аналіз актуальних джерел та публікацій за тематикою дослідження;
- збір, упорядкування, оброблення та аналіз великих обсягів даних;
- оформлення і впорядкування бібліографії;
- підготовка наукових звітів та презентація результатів досліджень, зокрема, створення графічного матеріалу (наприклад, схем, діаграм, візуальних елементів);
- координація роботи в наукових командах;
- аналіз та/або моделювання ризиків / надійності / безпечності застосування винаходів
- перевірка наукових робіт на плагіат;
- аналіз (експертиза, критика) новизни / схожості / відмінності / обмежень наукових результатів (положень, гіпотез, концепцій, моделей);
- інші способи використання ІІІ, які відповідають специфіці досліджень і не порушують принципів етики науки та академічної доброчесності.

5.3. Під час використання систем ІІІ для науково-дослідних цілей потрібно прагнути до максимізації користі від цієї технології з одночасним запобіганням ризикам та загрозам, які вона може викликати, або ж зведення загроз та ризиків до мінімуму.

5.4. Результати використання ІІІ в науково-інноваційній діяльності потрібно ретельно перевіряти й належно маркувати.

6. ЗАСТОСУВАННЯ ІІІ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

6.1. Інтеграція ІІІ в управлінську діяльність ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» може передбачати:

- автоматизацію аналізу даних для ухвалення рішень та поліпшення управління персоналом, процесами і проєктами;
- автоматизацію рутинних завдань задля поліпшення стратегічного планування шляхом аналізу тенденцій в освітній сфері, науці, на ринку праці;
- розроблення документів та підготовку звітів, що передбачає можливість автоматизації оброблення інформації;
- інші способи, які дають змогу ефективно використовувати системи ІІІ задля оптимізації управлінських процесів.

6.2. Результати використання ІІІ в управлінській діяльності треба ретельно перевіряти, аби не допустити використання результатів галюцинування ІІІ та викривлення даних, які можуть впливати на ухвалення управлінських рішень і планування діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

7. МАРКУВАННЯ КОНТЕНТУ, ЗГЕНЕРОВАНОГО ІІІ

7.1. Маркування контенту, для генерування чи оброблення якого використано ІІІ, має на меті запобігти дезінформації, маніпуляції та порушенню академічної доброчесності, а також чітко визначити обсяг роботи, який виконано самостійно, а який – за допомогою ІІІ.

7.2. Під час виконання навчальних і наукових робіт треба обов'язково зазначати факт використання ІІІ шляхом:

- демонстрації запиту, на основі якого ІІІ згенерував відповідь;
- визначення, які частини завдання підготовлені із застосуванням ІІІ, з деталізацією, які з цих частин науковий співробітник чи здобувач вищої освіти використав так, «як є», а які модифікував;
- подання на початку чи наприкінці роботи докладного опису ролі системи ІІІ у виконанні навчального завдання чи підготовці наукового матеріалу (статті, тез, наукового звіту, презентації наукових результатів тощо);

7.3. У разі маркування контенту (текст, зображення, графіки, діаграми тощо), згенерованого ІІІ, потрібно у форматі виноски чи примітки зазначити: виробника/постачальника, назву системи ІІІ, її версію, дату генерування контенту. Наприклад, OpenAI, ChatGPT-4, дата: 16.11.2025.

7.4. Якщо інструменти ІІІ використано, наприклад, для формулювання дослідницьких питань, плану наукової роботи, узагальнення висновків та аналізу

даних тощо, то спосіб використання цих інструментів треба описати у вступі до роботи.

7.5. Якщо ІІІ використано для реалізації наукового дослідження, підготовки наукової роботи чи наукової публікації, то наприкінці роботи треба розмістити перелік використаних інструментів ІІІ у вигляді окремої частини бібліографії під назвою «Інструменти штучного інтелекту». В описі інструментів ІІІ потрібно зазначити: виробника/постачальника, назву системи ІІІ, її версію, дату використання інструменту ІІІ. Наприклад, OpenAI, ChatGPT-4, дата: 16.11.2025.

7.6. Відсутність маркування роботи чи її частини, яка виконана за допомогою системи ІІІ, а також не подання інформації в бібліографії наукової, кваліфікаційної, курсової роботи про використання ІІІ є проявом академічної недоброчесності й передбачає санкції відповідно до Кодексу академічної доброчесності та інших нормативних документів ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», що регулюють це питання.

**Розробник, завідувач відділу
аспірантури та докторантури**

Дар'я ДАВИДЕНКО